УДК 327:364.6-058.65]:061.23 ЄС
DOI https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.17

ПРИНЦИПИ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ТА ВИКЛИКИ[1]

THE EUROPEAN UNION PRINCIPLES OF HUMANITARIAN AID: IMPLEMENTATION AND CHALLENGES

Турчин Я.Б.,
доктор політичних наук, професор,
директор
Інституту гуманітарних і соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка»

Івасечко О.Я.,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»

Цебенко О.О.,
кандидат політичних наук, доцент,
заступник директора
Інституту гуманітарних і соціальних наук
Національного університету «Львівська політехніка»

У статті розглянуто принципи, нормативне та інституційне забезпечення гуманітарної допомоги Європейського Союзу як глобального гуманітарного лідера. Закцентовано увагу на проблемі політизації гуманітарної допомоги під впливом сучасних світових процесів, а також пріоритетів гуманітарних донорів у зовнішній політиці та посиленні глобального лідерства. З'ясовано, що у випадку Європейського Союзу, то принципи гуманітарної допомоги пов'язані з європейським інтеграційним процесом, розширенням повноважень ЄС у сфері зовнішньої політики та безпеки, виробленням комплексного підходу в досягненні їх цілей. До особливостей гуманітарної допомоги ЄС віднесено: спрямування на роз'язання «забутих криз»; компенсація дефіциту донорської підтримки у важкодоступних регіонах; фінансування гуманітарних потреб, які традиційно відчувають недостатність підтримки іншими світовими донорами; посилення уваги до впливу клімату та екологічних факторів; взаємозв'язок між гуманітарною допомогою та розбудовою миру; розробка гуманітарної політики та членство в численних донорських форумах, що дозволяє ЄС визначати формат світової загальногалузевої гуманітарної політики. Розкрито зміст принципів надання гуманітарної допомоги ЄС (гуманності, нейтральності, неупередженості, незалежності) та їх відображення в нормативних документах, а також повноваження ключових інституцій, які визначають політику гуманітарної допомоги ЄС. Виокремлено основні загрози, що можуть призвести до політизації гуманітарних принципів Європейського Союзу, зокрема недосконаліть критеріїв відбору гуманітарних партнерів ЄС, пріоритетна увага ЄС на забезпеченні стійкості, посилення комплексного підходу в реалізації зовнішніх дій ЄС, систематична співпраця гуманітарних інституцій з політичними, військовими, безпековими та розвитковими структурами, що здатна спричинити підпорядкування гуманітарної допомоги іншим зовнішньополітичним цілям. Важливо, щоб DG ECHO залишалася автономною структурою і надавала гуманітарну допомоги, виходячи виключно з потреб населення в постраждалих регіонах. Для проведення дослідження використано цілу низку наукових методів, як-от: історичний, аналіз документів, порівняльний, структурно-логічний та прогностичний.

Ключові слова: Європейський Союз, принципи, гуманітарна допомога, політизація, зовнішня політика, DG ECHO, глобальне лідерство.

The article examines the principles, normative and institutional support for humanitarian assistance of the European Union as a global humanitarian leader. Attention is focused on the problem of humanitarian aid politicisation under the influence of current global processes, as well as the priorities of humanitarian donors in foreign policy and strengthening global leadership. It is found that in the case of the European Union, the principles of humanitarian assistance are linked to the European integration process, the expansion of the EU's instruments in the field of foreign policy and security, and the development of a comprehensive approach to achieving their goals. The specific features of EU humanitarian aid include focusing on solving «forgotten crises»; compensation of the donor support deficit in hard-to-reach regions; financing humanitarian needs that traditionally lack support from other global donors; increased attention to the impact of climate and environmental factors; the relationship between humanitarian assistance and peacebuilding; development of humanitarian policy and membership in numerous donor forums, which allows the EU to determine the format of the global

[1] Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність. Номер проєкту: 101126654 – EU_LEAD – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them. Project number: 101126654 – EU_LEAD – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

sector-wide humanitarian policy. The author reveals the content of the principles of EU humanitarian aid (humanity, neutrality, impartiality, independence) and their reflection in normative documents, as well as the powers of key institutions that determine the EU humanitarian aid policy. The article identifies the main threats that may lead to the politicisation of the EU's humanitarian principles, in particular, imperfect criteria for selecting EU humanitarian partners, the EU's priority focus on sustainability, strengthening of the integrated approach to the implementation of the EU's external actions, and systematic cooperation of humanitarian institutions with political, military, security and development structures, which may lead to the subordination of humanitarian assistance to other foreign policy goals. It is important that DG ECHO remains an autonomous structure and provides humanitarian assistance based solely on the needs of the population in the affected regions. The research was conducted using a number of scientific methods, such as historical, document analysis, comparative, structural and logical, and prognostic.

Key words: European Union, principles, humanitarian aid, politicisation, foreign policy, DG ECHO, global leadership.

Постановка проблеми. З найдавніших часів людство зіштовхується з гуманітарними катастрофами, кількість котрих постійно зростає, а відповідно й чисельність осіб, які потребують гуманітарної допомоги. Так, за оцінками Глобального гуманітарного огляду в 2024 році цей показник сягатиме близько 300 мільйонів людей. Починаючи з 2007 року, гуманітарні потреби людства збільшилися у п'ять разів, а кожна одна з 23 людей у світі потребує гуманітарної підтримки, що актуалізує питання її надання в сучасних умовах.

Провідним донором гуманітарної допомоги у світі є Європейський Союз, який активно просуває норми гуманітарного права та принципи гуманітарної допомоги, взаємодіє тут з іншими гуманітарними акторами, а найперше – Організацією Об'єднаних Націй та Управлінням ООН з координації гуманітарних справ (UNOCHA). ЄС надає допомогу жертвам техногенних і природних катастроф у різних куточках світу. Щорічно понад 130 мільйонів людей отримують гуманітарну допомогу від ЄС, що дозволило Співтовариству стати найбільшим світовим гуманітарним донором [4]. Європейський Союз разом зі своїми державами-членами забезпечує близько 36 % її світових обсягів [1, с. 490]. А у 2020 року трійка найбільших донорів (США, Німеччина та Європейська Комісія) надала 62% від загального світового гуманітарного фінансування [15, с. 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Позаяк в умовах посилення різноманітних криз сучасного світу питання гуманітарної допомоги актуалізується, то це викликало науковий інтерес чималої кількості дослідників, як-от: М. Атмар, К. Дені, Д. Райнгардт, Ш. Дані, Г. Бандов, Г. Гошович, П. Ван Ельсувеге, Я. Орбі, М. Паріят, Н. Карпчук та ін. У своїх працях вони не лише розглядають історичні аспекти формування гуманітарної допомоги, норми міжнародного гуманітарного права, а й акцентують увагу, власне, на гуманітарній діяльності Європейського Союзу – її принципах, нормативному та інституційному забезпеченні. Ключовою для вивчення є проблема політизації гуманітарної допомоги під впливом сучасних світових процесів, а також пріоритетів гуманітарних донорів у зовнішній політиці та посиленні глобального лідерства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Щодо Європейського Союзу, то принципи гуманітарної допомоги є пов'язані з європейським інтеграційним процесом, розширенням повноважень ЄС у сфері зовнішньої політики та безпеки, застосуванням комплексного підходу до їх реалізації. Тому метою представленого дослідження є розкриття процесу вироблення та фіксації принципів гуманітарної діяльності ЄС, її інституційного забезпечення та з'ясування основних загроз, що можуть призвести до політизації гуманітарних принципів Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зіставляючи інші світові приклади, гуманітарна допомога ЄС має цілу низку особливостей. По-перше, її частку (близько 16 %) спрямовано на роз'язання так званих «забутих криз», які втратили свою популярність в інформаційному просторі, це, наприклад, Філіппіни, Буркіна Фасо або Чад. По-друге, нерідко ЄС компенсує прогалини реагування на кризи з боку світових лідерів у важкодоступних регіонах, як-от: Сирії, Судані та Бурунді. По-третє, існують такі напрями гуманітарних потреб, які традиційно відчувають недостатність фінансування від світових донорів, головно, захист та освіта в надзвичайних ситуаціях. Цю прогалину також заповнює Євросоюз. По-п'яте, посилення уваги до впливу клімату та екологічних факторів. Йдеться про адвокацію, випереджувальні дії та готовність до катастроф, яка вже стала невід'ємною частиною гуманітарного реагування ЄС з окремим бюджетом та ключовим елементом довгострокового порядку денного ЄС у сфері зниження ризиків стихійних лих. По-шосте, це взаємозв'язок між гуманітарною допомогою та розбудовою миру [15, с. 10]. По-сьоме, Європейський Союз розробляє політики та є членом численних донорських форумів. У такий спосіб він не лише забезпечує свою глобальну присутність у різних частинах світу, а й впливає на формат і реалізацію світової загальногалузевої гуманітарної політики задля надання ефективної допомоги постраждалому населенню, дотримуючись низки гуманітарних принципів [13, с. 1].

Гуманітарну діяльність ЄС базують на його законодавстві. У 1996 році Європейський Союз у підзаконних актах дав визначення гуманітарної допомоги та встановив її основні цілі, принципи та механізми здійснення. З часу підписання Лісабонського договору, гуманітарна допомога та

співпраця у сфері цивільного захисту чітко визначені як сфери політики ЄС [2]. На рівні Євросоюзу, то ключовими регуляторними документами гуманітарної сфери є Регламент Ради (ЄС) № 1257/96 від 20 червня 1996 року про гуманітарну допомогу [5], а також Європейський консенсус щодо гуманітарної допомоги, який підписали в грудні 2007 року Рада ЄС, Європейський парламент і Європейська комісія [11]. Відповідно до Регламенту, гуманітарна допомога Співтовариства включає операції з надання допомоги на недискримінаційній основі, підтримку та захист населення третіх країн, особливо найбільш вразливих категорій. Перевагу надають країнам, що розвиваються, жертвам стихійних лих, антропогенних криз, таких як війни та бойові дії, або виняткових ситуацій чи обставин, прирівняних до стихійних лих чи антропогенних катастроф.

Від початку операцій із надання гуманітарної допомоги Євросоюз керується низкою принципів, які ґрунтуються на міжнародному гуманітарному праві. Всі держави-члени ЄС зобов'язалися дотримуватися їх, ратифікувавши Женевські конвенції 1949 року. Йдеться про чотири ключових принципи, як-от: 1). Гуманність означає, що на людські страждання потрібно реагувати, де б вони не відбувалися, приділяючи особливу увагу найбільш вразливим верствам населення; 2). Нейтральність означає, що гуманітарна допомога повинна надаватися без переваги жодній стороні у збройному конфлікті чи іншій суперечці; 3) Неупередженість означає, що гуманітарну допомогу здійснюють виключно на основі потреб без будь-якої дискримінації; 4) Незалежність означає автономність гуманітарних цілей від політичних, економічних, військових або інших завдань [10]. Отже, єдиною метою гуманітарної допомоги є «полегшення та запобігання стражданням жертв гуманітарних криз» [8, с. 27–28].

Варто зазначити, що стаття 214 ДФЄС визначає «неупередженість, нейтралітет і недискримінацію» як основоположні принципи надання гуманітарної допомоги Європейським Союзом. Тоді як Консенсус фіксує дещо інший перелік фундаментальних принципів гуманітарної допомоги Євросоюзу – нейтралітет, гуманність, незалежність і неупередженість. Така розбіжність пояснюють особливостями інтеграційного процесу ЄС та передісторією прийняття Лісабонського договору, коли під час перемовного етапу було очевидним, що включення терміну «незалежність», на відміну від «гуманність», спровокує гострі дискусії. Адже його змістове значення певною мірою суперечить бажання європейських партнерів розвивати й посилювати «комплексний» підхід до реагування на кризові ситуації. Саме з таких міркувань, Європейська комісія запропонувала включити всі чотири гуманітарні принципи до Європейського консенсусу, але не до Лісабонського договору через побоювання, що це відкриє «скриньку Пандори». Попри безпосередню термінологічну відсутність принципів гуманності та незалежності у статті 214 (2) ДФЄС, то, фактично, компенсуванням тут, є твердженням про необхідність дотримання принципів міжнародного права. Так, відповідно до статті 21 ДФЄС, у своїй зовнішній діяльності ЄС повинен керуватися з-поміж іншого «повагою до людської гідності, правами людини та принципами рівності і солідарності, повагою до принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй та міжнародного права», коли останнє включає також й принципи гуманності та незалежності [8, с. 26–29].

У сучасному політологічному дискурсі досить часто розглядають проблему політизації гуманітарної допомоги, тобто фактичне дотримання в таких діях неупередженості, нейтральності та незалежності, зокрема Європейським Союзом як провідним гуманітарним донором у світі. Існують різні підходи до визначення самого поняття «політизація гуманітарної допомоги». Так, Д. Райнгардт розуміє його як використання гуманітарної допомоги в цілях, які суперечать гуманітарним принципам – гуманності, нейтральності та неупередженості, підриваючи довіру та збільшуючи ризики в роботі організацій, які здійснюють таку діяльність [16]. Натомість М. Атмар вважає, що політизація гуманітарної допомоги держави – це, фактично, реалізація її зовнішньої та внутрішньої політики із застосуванням гуманітарних засобів [3]. Відповідно сам термін «політизація гуманітарної допомоги» нерідко стосують для опису ситуацій, в яких принципи гуманітарної діяльності поставлено під загрозу через її політичну оцінку [6]. Беручи до уваги різні підходи, хорватські дослідники гуманітарної діяльності ЄС Г. Бандов і Г. Гошович доходять обґрунтованого висновку про те, що політизація гуманітарної допомоги відбувається тоді, коли її використовують як інструмент для досягнення внутрішніх і зовнішніх політичних цілей, що призводить до порушення міжнародного гуманітарного права. Вчені констатують, що гуманітарна допомога неминуче зазнає впливу політики, проте його рівень різниться в кожному окремому кейсі та безпосередньо залежить від процесу прийняття рішень тими політичними інститутами, що визначають гуманітарну допомогу [4, с. 27].

Розглядаючи проблему політизації гуманітарної допомоги ЄС, німецька дослідниця Ш. Дані, пропонує диференціювати розуміння такого явища в контексті процесів інструменталізації, мілітаризації та девелопменталізації, які також можуть комбінуватися між собою. Інструменталізація означає, що гуманітарну допомогу використовують для просування політичних, економічних

або безпекових інтересів. Результати низки досліджень вказують, що багато донорів відходять від суворого підходу, заснованого на потребах, наприклад, переважно надаючи допомогу тим регіонам, які становлять для них стратегічний інтерес. Це ставить під загрозу дотримання принципу неупередженості. Мілітаризація гуманітарної допомоги означає, що розмежування діяльності гуманітарних і військових суб'єктів стає розмитим. Тут Ш. Дані описує реальні практики, коли гуманітарна допомога стала частиною стратегії боротьби з повстанцями в Афганістані під час війни з тероризмом чи, наприклад, постачання гуманітарної допомоги є під захистом представників збройних сил або приватних військових компаній. Це ставить під загрозу принципи нейтралітету і незалежності. Натомість девелопменталізація означає, що гуманітарна допомога розширює свою сферу, приймаючи більш довгострокові та політичні зобов'язання. Так, чимало гуманітарних організацій розширили свій функціонал завданнями щодо захисту прав людини або просування демократії у світі. Подібно зменшення різниці між гуманітарною допомогою і допомогою в цілях розвитку, відволікає увагу від вузького розуміння її ключової мети – порятунку життів і полегшення людських страждань. Це загрожує дотриманню принципів нейтральності, неупередженості та навіть незалежності, позаяк часто передбачає тіснішу співпрацю з урядами країн [6].

У контексті цього тематичного дискурсу, неурядові організації також неодноразово висловлювали застереження, що гуманітарні принципи можуть опинитися під тиском, власне через редакцію статті 214 ДФЄС. Побоювання викликав підхід, коли гуманітарна допомога інтегрована у зовнішню діяльність ЄС, що може негативно вплинути на незалежність гуманітарної діяльності Євросоюзу [9, с. 29]. Згідно зі статтею 214 (1) ДФЄС, гуманітарна допомога ЄС повинна не тільки надаватися, відповідно до загальних принципів міжнародного (гуманітарного) права, але й здійснюватися «в рамках принципів і цілей зовнішньої діяльності Союзу», посилюючи у такий спосіб узгодженість дій Європейського Союзу на міжнародній арені. З огляду на це, гіпотетично гуманітарну допомогу можуть використовувати як інструмент для досягнення широкого переліку цілей, згаданих у статті 21 ДФЄС. Йдеться про збереження миру, запобігання конфліктам і зміцнення міжнародної безпеки. Потенційно це може обмежити незалежність гуманітарних операцій; призвести до політизації гуманітарної допомоги – інструментального її використання для досягнення інших зовнішньополітичних цілей. Проте, згідно зі статтею 214 (2) ДФЄС, Союз уповноважений здійснювати політику гуманітарної допомоги виключно з дотриманням міжнародного (гуманітарного) права та принципів неупередженості, нейтралітету та недискримінації. Такий підхід виключає можливість використання гуманітарних операцій для досягнення політичних, військових або економічних цілей зовнішньої діяльності ЄС, перелічених у статті 21 Договору про функціонування Європейського Союзу. Більше того, стаття 40 ДФЄС є додатковою гарантією незалежності гуманітарної допомоги ЄС від потенційних зовнішньополітичних та військових впливів. Відповідно до її змісту, реалізація заходів СПБО не може впливати на застосування процедур і обсяги повноважень інституцій, що діють у рамках інших заходів ЄС, не пов'язаних із СПБО, і навпаки. Таким чином, включення спеціального положення Договору про гуманітарну допомогу допомагає консолідувати особливості діяльності ЄС у цій сфері, не вирішуючи, однак, часто розмиті на практиці межі з іншими сферами політики [9, с. 31–33].

На думку бельгійських науковців П. Ван Ельсувеге та Я. Орбі, запровадження статті 214 Договору про заснування Європейського Союзу підсумовує тривалий процес поступової європейської інтеграції у сфері гуманітарної допомоги. Ця інтеграція охопила три взаємопов'язані між собою процеси, а саме: 1) формування правової бази для здійснення політики ЄС у сфері гуманітарної допомоги; 2) зміцнення правової бази для реалізації політики ЄС у сфері гуманітарної допомоги протягом багатьох років; 3) посилення професіоналізації політики ЄС у сфері гуманітарної допомоги завдяки інституційним реформам у рамках ЕСНО, відокремленості гуманітарної допомоги ЄС від кризового менеджменту та політики розвитку, відповідно до міжнародних гуманітарних принципів [9, с. 22; 8].

Власне, одним із механізмів протидії політизації гуманітарної допомоги ЄС є вдосконалення інституалізації її провадження, «розведення» повноважень між різними структурами. Ключовими інституціями, які визначають гуманітарну політику ЄС є: 1) держави-члени ЄС, які є одними із найбільших донорів гуманітарної допомоги, що, відповідно, надає їм певні важелі впливу впливу; 2) Європейська Комісія, яка є політичним органом і представляє інтерес ЄС, визначає пріоритетні напрями гуманітарної допомоги; 3) Європейський Парламент – який, фактично, наділений інструментами контролю за діяльністю Європейської Комісії з надання допомоги, а також разом з Європейською Радою обговорює та приймає рішення щодо політичних пропозицій ЄК; 4) Генеральний директорат з питань європейського цивільного захисту та операцій з гуманітарної допомоги (DG ECHO) – операційно автономна та незалежна структура. Спочатку в 1990-х роках було засновано Гуманітарний офіс (ECHO) як спеціальну службу Європейської Комісії для надання гума-

нітарної допомоги. Створивши таку інституцію, Єврокомісія прагнула не лише підвищити ефективність гуманітарної допомоги, а й сформувати простір для її надання без політичного втручання держав-членів ЄС, які зазвичай прагнули вибірково надати гуманітарну підтримку, головно, колишнім колоніям або політичним союзникам. Уже в 2004 році ECHO трансформували зі Служби Комісії на Генеральний Директорат, якому було доручено виконувати роль центрального органу з надання й координації гуманітарної допомоги та цивільного захисту в надзвичайних ситуаціях як у державах-членах ЄС, так і за межами Євросоюзу [14, с. 5].

Отож, основна відповідальність за гуманітарну допомогу покладена на Генеральний директорат з питань європейського цивільного захисту та гуманітарних операцій, який надає гуманітарну допомогу через партнерів-виконавців, таких як неурядові організації, Агенції ООН та Міжнародний комітет Червоного Хреста. DG ECHO співпрацює, але водночас є інституційно відокремленим від Генерального директорату з питань міжнародного співробітництва та розвитку (DG DEVCO), Генерального директорату з питань з сусідства та розширення (DG NEAR) та Європейської служби зовнішньої діяльності (ЄСЗД). Незалежна оцінка, проведена ще в 2014 році визначила ключові аспекти доданої вартості Генерального директорату, а саме: глобальну присутність та спроможність опиратися на мережу представництв ЄС і польові офіси ECHO; технічний досвід співробітників на місцях; критичну масу фінансування та ізольованість від стратегічних (політичних, економічних, військових) цілей. Також DG ECHO відіграє важливу роль у просуванні гуманітарних принципів на рівні інституцій та держав-членів ЄС [12].

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Гуманітарну допомогу завжди використовували для досягнення зовнішньополітичних цілей та покращення іміджу держави, організації чи інших суб'єктів міжнародних відносин. Винятком тут не є і Європейський Союз, де принципи гуманітарної допомоги формувалися в контексті розвитку загального інтеграційного процесу, посилення комплексного підходу в досягненні зовнішньополітичних цілей ЄС. За останні десятиліття тут відбулися зміни, спрямовані на те, щоб зробити гуманітарну допомогу більш незалежною від зовнішньополітичних інтересів. Найперше йдеться про розробку та прийняття вищезгаданих нормативних документів, інституційні зміни в організації гуманітарної допомоги (фінансуванні, процедурах прийняття рішень тощо). Важливим кроком стало створення ECHO, що вважають найуспішнішим прикладом незалежності, нейтральності та неупередженості надання гуманітарної допомоги. Причиною того слугують особливості його організації, зокрема, фінансова незалежність, можливість самостійно приймати рішення щодо розподілу свого гуманітарного бюджету, наявність механізмів захисту від втручання держав-членів ЄС та інших інституцій Євросоюзу у сферу професійної діяльності DG ECHO.

Хоча гуманітарна правова база ЄС, дійсно, може слугувати прикладом для інших країн, але гіпотетично існують можливості неповного дотримання гуманітарних принципів на практиці. Йдеться про гуманітарних партнерів, а щодо Європейського Союзу, то їх близько 200. Для реалізації гуманітарних цілей вони отримують фінансування від ЄС або країн-членів Євросоюзу. Наприклад, ECHO, відбираючи партнерів для фінансування, найперше послуговується критерієм їхньої спроможності виконувати гуманітарні завдання. Однак при цьому залишається ймовірність наявності в таких організаціях прихованих намірів, наприклад, дискредитувати через свої дії гуманітарний імідж ЄС на міжнародній арені. Їхня діяльність також може не відповідати принципу нейтральності [4, с. 37].

Також пріоритетна увага ЄС на стійкості призводить до розмивання різниці між гуманітарною допомогою та співпрацею в цілях розвитку. Проте ці напрями діяльності реалізують на цілком відмінних принципах. Зокрема, стійкість на практиці спрямовують на ті сфери та регіони, де посилений підхід до її забезпечення матиме найбільший вплив, а гуманітарну допомогу – до сфер і регіонів, населення котрих мають найбільші потреби. Стійкість також націлена на уряди. Тому акцент на забезпеченні стійкості є ще одним потенційним чинником політизації гуманітарної допомоги [7, с. 434].

Отож посилення комплексного підходу в реалізації зовнішніх дій ЄС може призвести до порушення гуманітарних принципів і політизації гуманітарної допомоги. А систематична співпраця гуманітарних інституцій з політичними, військовими, безпековими та розвитковими структурами здатна спричинити підпорядкування гуманітарної допомоги іншим зовнішньополітичним цілям. Важливо, щоб ECHO залишалася автономною структурою і надавала гуманітарну допомогу, виходячи виключно з потреб населення в постраждалих регіонах. Також необхідно вдосконалювати механізми подальшого незалежного моніторингу, контролю і регулярної оцінки гуманітарних партнерів ЄС задля уникнення порушень принципів гуманітарної допомоги, що може стати предметом подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кицюк І. В. Бізнес та промисловість. Зелений і безпечний Європейський Союз: монографія / А. О. Бояр (кер. авт. кол.), І. В. Кицюк, Н. І. Романюк та ін.; за ред. А. О. Бояра, В. Й. Лажніка. Луцьк: Вежа-друк, 2023. 592 с.

2. Консолідовані версії договору про Європейський Союз (вчиненого в Маастрихті сьомого дня лютого тисяча дев'ятсот дев'яносто другого року) та Договору про функціонування Європейського Союзу (вчиненого в Римі двадцять п'ятого дня березня місяця року одна тисяча дев'ятсот п'ятдесят сьомого). *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 12.01.2024).

3. Atmar M. H. Politicisation of humanitarian aid and its consequences for Afghans. *Disasters.* 2001. № 4(25). P. 321–330. URL: https://reliefweb.int/report/afghanistan/politicisation-humanitarian-aid-and-its-consequences-afghans?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAnfmsBhDfARIsAM7MKi2hFpGIO5yplfUGGZ-xdVQnOFIfs87JoxRNk9IjgW4Zt2zMdzLSoTMaAovaEALw_wcB (date of appeal: 12.01.2024).

4. Bandov G., Gošović G. Humanitarian Aid Policies within the European Union External Action. *Journal of Liberty and International Affairs.* 2018. № 2(4). P. 25–39. URL: https://e-jlia.com/index.php/jlia/issue/view/17 (date of appeal: 12.01.2024).

5. Council Regulation (EC) No 1257/96 of 20 June 1996. *Legislation.gov.uk.* URL: (date of appeal: 12.01.2024).

6. Dany C. Beyond Principles vs. Politics Humanitarian Aid in the European Union. ARENA Working Paper II. November. University of Oslo: ARENA Centre for European Studies, 2014. 26 p. URL: https://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-working-papers/2014/wp11-14.pdf (date of appeal: 12.01.2024).

7. Dany C. Politicization of Humanitarian Aid in the European Union. *European Foreign Affairs Review*. 2015. №20(3). P. 419–438. URL: https://www.fb03.uni-frankfurt.de/58457321/EERR_20_3_Charlotte_Dany__3.pdf (date of appeal: 12.01.2024).

8. Elsuwege V. P., Orbie J. The EU's Humanitarian Aid Policy after Lisbon: Implications of a New Treaty Basis. EU Management of Global Emergencies: Legal Framework for Combating Threats and Crises, edited by Inge Govaere and Sara Poli, Brill Nijhoff, 2014. P. 21–46. URL: https://brill.com/display/book/edcoll/9789004268333/B9789004268333_004.xml (date of appeal: 12.01.2024).

9. Elsuwege Van P., Orbie J., Bossuyt F. Humanitarian aid policy in the EU´s external relations: The Post-Lisbon Framework. The Swedish Institute for European Policy Studies, 2016. 68 p. URL: https://www.academia.edu/25603434/Humanitarian_aid_policy_in_the_EU_s_external_relations_The_Post_Lisbon_Framework (date of appeal: 12.01.2024).

10. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. Humanitarian principles. *European Commission.* URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/who/humanitarian-principles_en (date of appeal: 12.01.2024).

11. European Commission. European Consensus On Humanitarian Aid. *European Commission.* 32 p. URL: https://ec.europa.eu/echo/files/media/publications/consensus_en.pdf (date of appeal: 12.01.2024).

12. Friesen I., Veron P., Mazzara V. EU Humanitarian Aid: Caught between Nexus and Independence. ETTG. 2020. 18 p. URL: https://ettg.eu/institute/ettg/eu-humanitarian-aid-caught-between-nexus-and-independence/ (date of appeal: 12.01.2024).

13. Pariat M. The EU Humanitarian Aid Policy: Progress and Challenges. *European Foreign Affairs Review 24*. 2019. № 1. P. 1–6. URL: https://kluwerlawonline.com/api/Product/CitationPDFURL?file=Journals\EERR\EERR2019001.pdf (date of appeal: 12.01.2024) (date of appeal: 12.01.2024).

14. Perchinig B., Rasche L., K. Schaur. Humanitarian aid and civil protection policies in the European Union and the MICIC Agenda. Vienna: ICMPD, 2017. 47 p. URL: https://micicinitiative.iom.int/sites/g/files/tmzbdl1426/files/documents/micic_summarypaper_eu_responses.pdf (date of appeal: 12.01.2024).

15. Pichon E. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on the EU's Humanitarian Action: New Challenges, Same Principles. *European Parliament.* (2023). 3 p. URL: https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/carriage/humanitarian-aid-in-the-context-of-the-covid-19-pandemic-and-beyond/report?sid=7601 (date of appeal: 12.01.2024).

16. Reinhardt D. Paper for the Panel: The Politicization of Humanitarian Aid. *Ecpr*. *EU*. URL: https://ecpr.eu/Events/Event/PanelDetails/870 (date of appeal: 12.01.2024).